

Centrum Informacji o Ofiarach II Wojny Światowej

<https://ofiary.ipn.gov.pl/ofi/z-archiwum-ipn/kartoteki-i-akta-gestap/15851,Kartoteka-wiezniow-w-pudelkach-po-zapalkach.html>
2023-11-29, 16:02

KARTOTEKA WIĘŹNIÓW W PUDEŁKACH PO ZAPAŁKACH

Dr. Rogowski
Zygmunt
Smoleńsk 10. II p.
Rogowska Handa

Dr. Rogowski
Zygmunt
Smoleńsk 10. II p.
Rogowska Handa

Kačer Józef
Delanałamt 8
Holochau
Posl Smirshite,
Prozhl. Bólmen

Cader
17hojcy 14
Lajianiki 216
Cader Augustyn

Kačer Józef
Delanałamt 8
Holochau
Posl Smirshite,
Prozhl. Bólmen

Cader
17hojcy 14
Lajianiki 216
Cader Augustyn

Kubec ^{SP} Międzyokar
Szabarszok 16
10. Międzyokar
Kutyń Jan 1942

Kubec ^{SP} Międzyokar
Szabarszok 16
10. Międzyokar
Kutyń Jan 1942

Po przejęciu więzienia Montelupich w Krakowie przez gestapo akcje pomocy więźniom prowadził początkowo Polski Czerwony Krzyż, a następnie od 1941 r. kontynuował ją „Patronat”, będący Sekcją Opiekuńczą nad Więźniami i ich Rodzinami działającą w ramach Rady Głównej Opiekuńczej. Oficjalna nazwa „Patronatu” brzmiała „Arbeitsgebiet Fürsorge für Häftlinge und derer Familien”. Ich siedziba mieściła się przy ul. Karmelickiej 41, a następnie przy ul. Kanonicznej 18 w Krakowie. Sekcja zajmował się, prócz dostarczaniem paczek i żywności do więzienia, również dowożeniem słomy, zmienianiem starych sienników na nowe, dostarczaniem kocy oraz praniem i naprawianiem odzieży aresztowanych.

Dużym poświęceniem i zaangażowaniem w udzielaniu pomocy więźniom wykazał się prezes „Patronatu” Zygmunt Klemensiewicz, Maria Zazulowa, znana wśród personelu niemieckiego jako „Czarna Pani” z uwagi na jej strój oraz Irena Kuśnierzewska-„Lila”, kierowniczka administracyjna. Do więzienia Montelupich paczki i żywność przekazywano 2 lub 3 razy w tygodniu. Wśród pracowników zrodził się pomysł stworzenia kartoteki, która posłużyłaby do ewidencji osób aresztowanych i działań konspiracyjnych oraz udzielania informacji dla rodzin uwięzionych. Kartoteka została założona w 1941 r. przez Czesławę Jakubiec, a od 1942 r. do końca okupacji prowadziła ją Jadwiga Zając. Sporządzona była w dwóch egzemplarzach na skrawkach pergaminu o niewielkich wymiarach ok. 1,5 cm x 3,5 cm. Jedna kopia była przekazywana władzom Armii Krajowej, a druga przechowywana w pudełkach po zapałkach. Podstawą do tworzenia kartoteki stanowiły przede wszystkim wiadomości od rodzin aresztowanych, a także dane z karty zapotrzebowania (Bedarfsanmeldung) według których „Patronat” dostarczał paczki do więzienia. Na miniaturowych kartkach zamieszczano imię i nazwisko więźnia, adresy rodzin lub bliskich, których należało zawiadomić o aresztowaniu oraz datę otrzymania przez „Patronat” karty zapotrzebowania na pomoc.

Polski Czerwony Krzyż, 23 marca 1948 r. , przekazał kartotekę do Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Niemieckich w Krakowie. W 27 pudełkach po zapałkach, oznaczonych cyframi rzymskimi od I-XXVII, znalazło się 9 426 kart, dających informacje o 8 997 osobach. Po wojnie kartoteka posłużyła jako dowód zbrodni w procesie sekretarza stanu w rządzie Generalnego Gubernatorstwa i zastępcy Hansa Franka-Josefa Bühlera. Wyrok na zbrodniarzu wykonano 22 sierpnia 1948 r. w więzieniu Montelupich w Krakowie.